

UNS

UCZELNIA NAUK SPOŁECZNYCH

Academy of Social Sciences

Scientific and pedagogical internship

**PEDAGOGICAL INNOVATIONS IN TEACHING
PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS
IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS**

January 5 – February 15, 2026

**Łódź,
the Republic of Poland
2026**

ORGANISING COMMITTEE:

dr Piotr Domżał, Rector, Academy of Social Sciences;
dr Agnieszka Szpak, Vice Rector, Academy of Social Sciences;
Joanna Skiba, Executive MBA, Academy of Social Sciences.

Each author is responsible for content and formation of his/her materials.

The reference is mandatory in case of republishing or citation.

Pedagogical Innovations in Teaching Physical Education and Sports in Higher Education Institutions : Scientific and pedagogical internship, January 5 – February 15, 2026. Łódź, the Republic of Poland. 2026. 104 pages.

CONTENTS

Формування професійних компетентностей фахівців фізичної культури засобами STEAM-освіти Волощук К. В.	5
Організаційно-управлінські та правові компетентності у професійному встановленні майбутніх фахівців фізичної культури і спорту Гоголь Т. В.	10
Формування потреби до занять фізичними вправами учнів середнього віку на уроках фізичної культури у Новій українській школі Гринько Є. С.	15
Формування професійної готовності майбутніх фахівців з фізичної культури до роботи в умовах інклюзивної освіти Гук Г. І.	20
Педагогічний контроль у фізичному вихованні студентів: особистісно орієнтований підхід Дьоміна Ж. Г.	24
Оптимізація позанавчальної рухової активності студентів засобами силового фітнесу з використанням гумових еспандерів Євтушенко Є. Г.	28
Особливості розвитку фізичних якостей в учнів середнього віку під час секційних занять з настільного тенісу Івчук О. А.	33
Формування учнів старшого шкільного віку засобами фізичного виховання до захисту України: законодавча база Ільченко В. П.	38
Інноваційні підходи у фізичному вихованні учнів старших класів з використанням цифрових технологій Калініченко О. О.	43
Аналіз робочої програми навчальної дисципліни «Олімпійський, професійний, неолімпійський спорт» у системі підготовки фахівців фізичної культури і спорту Кашуба А. А.	49
Теоретичні аспекти відродження народних військових ігор як складової фізичної культури Кіндрат В. К.	53

Інноваційні педагогічні підходи до формування лідерських та психофізичних якостей здобувачів вищої освіти на факультеті фізичного виховання і спорту Косенко Н. В.	59
Педагогічне виховання координаційних здібностей у юнаків шкільного віку засобами футзалу Логвиненко С. С.	62
Роль та значення витривалості у системі розвитку фізичних якостей юнаків у флорболі Мазяр В. С.	69
Підвищення ефективності занять з атлетизму студентів вищого закладу освіти засобами важкоатлетичного спорту Мартин В. Д.	74
Кросфіт як засіб підвищення рухової активності учнів старших класів Нової української школи Нагорний О. Р.	79
Формування навчальної адаптації студентів у процесі фізичного виховання ПлющакOVA О. В.	83
Інноваційні методи розвитку професійних компетентностей майбутніх фахівців фізичної культури Поліщук Н. М.	86
Методичні засади реалізації диференційованого підходу у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури Рихаль В. І.	91
Сучасні напрямки вдосконалення системи фізичного виховання студентів закладів вищої освіти Салатенко І. О.	94
Психолого-педагогічні аспекти залучення школярів до гурткових занять з волейболу у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури Саранча М. П.	97
Окремі поведінкові чинники впливу на стан здоров'я фахівців галузі фізичної культури і спорту Свищ Я. С.	99

10. Платонов В. М. Загальна теорія підготовки спортсменів в олімпійському спорті. Київ : Олімпійська література, 2017. 584 с.

11. Сущенко Л. П. Професійна підготовка фахівців фізичної культури і спорту : теоретико-методологічні аспекти. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 304 с.

12. Шинкарук О. А. Управління у сфері фізичної культури і спорту. Київ : Олімпійська література, 2019. 288 с.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВІДРОДЖЕННЯ НАРОДНИХ ВІЙСЬКОВИХ ІГОР ЯК СКЛАДОВОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Кіндрат В. К.

кандидат педагогічних наук,

професор кафедри теорії і практики фізичної культури і спорту

Рівненський державний гуманітарний університет

м. Рівне, Україна

Проблема національно-патріотичного виховання молоді є однією з найактуальніших у сучасному українському суспільстві. В умовах збройної агресії та культурної глобалізації особливої ваги набуває необхідність формування у нових поколінь громадян усвідомлення власної ідентичності, поваги до історичної спадщини й готовності захищати їх. Одним із ефективних засобів цього процесу є традиційні народні військові ігри, що впродовж століть виконували функцію не лише фізичного загартування, але й патріотичного виховання [1].

Одним з напрямків забезпечення цієї потреби є впровадження народних військових ігор, які були покликані вирішувати дані

завдання протягом століть історії. Проте на сьогодні проблематика дослідження народних військових ігор залишалася, здебільшого, прерогативою культурологів та етнографів. Тож дослідження виникнення, розвитку і перспектив впровадження народних військових ігор у процеси фізичної культури актуалізували тему дослідження.

Відповідно до цього метою дослідження було визначено теоретичне обґрунтування ролі народних військових ігор у розвитку української фізичної культури та їх місце у системі сучасного фізичного виховання та спорту.

Для досягнення мети та вирішення завдань дослідження було застосовано комплекс теоретичних методів пізнання що відповідали особливостям обраної теми. До них відносяться методи: аналізу наукових джерел, порівняльно-історичний, соціокультурний, етно-педагогічний, структурно-функціональний.

Метод аналізу літературних джерел є наскрізним методом дослідження. За його допомогою було відібрано релевантні літературні джерела, здійснено систематизацію та узагальнення отриманої інформації, проведено порівняння вихідних даних.

Порівняльно-історичний метод дозволив співвіднести особливості проведення та правила народних військових ігор з історичним контекстом часу їх зародження і зробити висновки щодо регіональних особливостей їх розвитку.

Соціокультурний метод було застосовано для аналізу ритуалізованої складової народних військових ігор та з метою висування припущень про вплив цих ігор на соціальну взаємодію в групі.

Етнопедагогічний метод дозволив проаналізувати функціональний зміст ігор, їхньої ролі у формуванні ціннісних орієнтацій учасників. Він включав дослідження усної традиції, фольклору, народної символіки, що визначають виховний контекст гри.

Структурно-функціональний метод не лише дозволив розглянути ролі в грі як відображення чіткого соціального конструкту, а й вплив дій учасників (передбачених їх ролями) на загальне спрямування та педагогічне навантаження гри.

Застосування зазначеного комплексу теоретичних методів дозволило ґрунтовно дослідити проблематику дослідження та забезпечити наукову достовірність отриманих висновків.

Проведене дослідження з визначення теоретичного обґрунтування ролі народних військових ігор у розвитку української фізичної культури та їх місце у системі сучасного фізичного виховання та спорту засвідчує, що народні військові ігри України є складним і багатовимірним соціокультурним феноменом, який сформувався у тісному взаємозв'язку з історією національного буття, військовими традиціями та виховними практиками українського народу. Результати дослідження дозволили зробити наступні висновки:

1. Аналіз змісту поняття «народна військова гра» дозволив тлумачити його як різновид традиційних ігор, у яких моделюються елементи бойових дій, змагання або фізичної підготовки шляхом їх ритуалізації та узагальнення існуючих практик. Вони покликані сформувати почуття єдності, відповідальності, національної свідомості у молоді. Їхня генеза відображає поступовий розвиток суспільства – від обрядово-магічних форм колективних змагань давніх слов'ян до усвідомлених педагогічних і патріотичних моделей сучасності;

2. У процесі дослідження встановлено, що військові ігри виникли як елемент системи підготовки молоді до захисту громади. У архаїчні часи та в період Київської Русі вони виконували функцію ініціації, відображаючи у грі соціальну структуру й цінності спільноти. У добу козацтва ігрові практики набули системного характеру, перетворившись на один із найефективніших засобів фізичного та морального виховання

молоді. Це дає нам підставу стверджувати, що народні військові ігри виконували не лише утилітарну, а й культурно-комунікативну функцію, забезпечуючи передачу звичаїв, символів і моделей поведінки між поколіннями. Через гру молодь засвоювала норми честі, мужності, колективізму, що формували основу українського воїнського етносу. У цьому аспекті народна гра постає як форма культурної пам'яті, яка зберігає національний досвід навіть у трансформаційні періоди історії.

Аналіз методологічних підходів до дослідження народних військових ігор засвідчив важливість використання міжджерельного синтезу (літописних свідчень, археології та етнографії) для кращого розуміння генези цього явища. Для забезпечення повноти їх вивчення доцільно застосовувати міждисциплінарний підхід який включатиме не лише методи етнографії і лінгвістики. Найважливіше застосовувати методику практичного експерименту для виявлення впливу ігор на фізичний та морально-психологічний розвиток їх учасників і кращої адаптації ігрових правил до вимог та реалій сучасного суспільства, оскільки «виховання повинно бути наскрізно пронизане ідеєю служіння народові; у цьому виховному процесі ігри, що відтворюють героїчний досвід нації, відіграють роль духовного тренажу» [3].

3. Дослідження типології військових ігор дозволило обґрунтувати їх поділ на індивідуальні, колективні та ритуальні форми, кожна з яких має власну як педагогічно-виховну, так і символічну функцію. У регіональному вимірі виявлено також варіативність ігор, яка обумовлена географічними умовами регіону походження. Така варіативність відображає етнокультурну різноманітність України, водночас зберігаючи спільні архитипічні риси;

4. Проаналізовано, що виховний потенціал військових ігор полягає у поєднанні фізичного розвитку з морально-етичним формуванням особистості. У військових іграх закладено не лише

принципи змагальності, взаємоповаги та дисципліни, а й взаємодопомоги та спільної відповідальності. Вони забезпечують розвиток рис, необхідних для громадянського суспільства: відповідальності, ініціативності, колективної солідарності;

5. Обґрунтовано, що сучасне відродження народних військових ігор має суттєве значення для зміцнення національної ідентичності, консолідації громади й підтримки морально-психологічної стійкості українського суспільства, особливо в умовах воєнної агресії. Ігри виконують роль не лише культурного символу, а й практичного засобу соціальної мобілізації та єднання.

Можна стверджувати, що народні військові ігри є інтегральною частиною української духовної культури, у якій поєднуються елементи історичної пам'яті, фізичного розвитку та формування національної ідентичності. Їх імплементація в систему фізичного виховання сприяє підвищенню мотивації до занять фізичною культурою та розширенню залучення молоді до систематичної рухової активності;

6. У ході дослідження з'ясовано, що традиційні військові ігри можуть бути ефективно інтегровані у сучасну освітню систему. Їхня педагогічна інтерпретація реалізується в рамках національно-патріотичних програм («Гра Сокіл (Джура)», «Пліч-о-пліч». «Пласт»), шкільних виховних модулів, спортивно-оздоровчих таборів та громадських ініціатив на кшталт «Козацькі забави».

На рівні вищих навчальних закладів проводяться дослідження з впровадження етнопедагогічних засад у систему фізичного виховання. У межах експериментальних програм здобувачі вищої освіти педагогічних факультетів навчаються методиці організації народних ігор як форми роботи з дітьми та молоддю [2, 4]. Це свідчить про живучість традиції та її здатність адаптуватися до умов ХХІ століття.

Отже, результати дослідження підтверджують, що збереження і відродження народних військових ігор має не лише культурно-етнографічне, а й глибоке виховне значення, надаючи можливість розвитку ключових освітніх компетентностей. Їхня популяризація додатково сприяє вихованню свідомих, сильних і духовно зрілих громадян, спроможних забезпечити поступ України як незалежної європейської держави.

Література:

1. Кіндрат В. К., Довгалець Р. Р. Перспективи відродження військових народних ігор як складової фізичного виховання. *Глобальні виклики, та перспективи розвитку науки, освіти й технологій у XXI столітті* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Рівне, 17 жовтня 2025 р.), Рівне : ЦФЕНД, 2025. С. 365–367.
2. Кіндрат В. К., Кіндрат Н. П. Проблема патріотичного виховання студентів спеціальності «Фізичне виховання». *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві* : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. 2012. № 2 (18). С. 59–66.
3. Петренко Л., Ващенко Г. Про місце і роль гри у навчанні й вихованні дітей. *Вісник Луганського нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Серія : «Педагогічні науки»*. 2016. Вип. 3. С. 313–320.
4. Слімаковський О. Традиції народної фізичної культури української молоді та їх впровадження у процес фізичного виховання студентів. *Молода спортивна наука України* : зб. наук. ст. з галузі фіз. культури та спорту. 2000. Вип. 4. С. 168–169.